

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ

9

Neler Öğreneceğiz?

1. İslam'da Bilgi Kaynakları
2. İslam İnancında İmanın Mahiyeti
3. Kur'an'dan Mesajlar: İsrâ suresi 36. Ayet ve Mülk Suresi 23. Ayet



DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

- **“... Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?...” (Zümer suresi, 9. ayet.)
ayetiyle anlatılmak istenen sizce nedir?**

1. İslam'da Bilgi Kaynakları

- İnsan merak eden ve merakını gidermeye çalışan bir varlıktır.
- Kendisini, çevresini ve kâinatta olup biteni anlamak ister.
- Bunun için sorular sorar ve cevaplar arar.
- Ulaştığı cevapların işine yarayıp yaramayacağını tetkik eder.





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

- Varlıklar hakkında düşünen insan kendisi hakkında da düşünür.
- Bilgiyi ve bilgisinin kaynağını sorgular.





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

- Bilginin kaynağını bazen akılda bazen deneyde bazen de sezgide bulur.
- Çeşitli düşünme yöntemleri geliştirir, bilimsel sonuçlara varır.
- Kimi zaman ulaştığı gerçeklerden de şüphe eder ve tekrar tekrar sorgulamaya devam eder.





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

- Felsefede bilgi, insanın varlıkları tanıma, anlama ve bilme çabası sonucunda ortaya çıkan netice şeklinde tanımlanmıştır.
- Yani bilgi, bilenle bilinen arasında kurulan ilişkidir.





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

- Felsefecilere göre bilgi; düşünme, algılama, anlama ve açıklama süreçleriyle oluşur.
- Bilgi türleri ise günlük, dinsel, teknik, sanatsal, bilimsel ve felsefî bilgi olmak üzere çeşitli kategorilere ayrılır.





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

- Bilginin kaynağı hakkında filozofların yaklaşımları birbirinden farklıdır.
- Doğru ve genel geçer bilgiye ulaşılableceğini düşünen filozoflar yanında bunun mümkün olmadığını savunan filozoflar da vardır.
- Bu farklılıkla birlikte, felsefe alanında bilginin kaynağı genel olarak; akıl, duyular, deney, gözlem ve sezgidir.





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

- Bilim dünyasına göre ise bilgi, sebep sonuç ilişkisi içerisinde objektif, ölçülebilir, gözlemlenebilir ve mantıksal olmalıdır.
- Bilgi gözlem ve deney yoluyla, teorilerin doğruluğunun ispatlanması sonucunda ortaya çıkar.



- Bilgi konusunda, felsefenin bütüncül bakış açısının aksine bilimin parçalı bir yaklaşımı vardır.
- Bilgi çeşitli alt birimlere bölünerek incelenir.
- Bilgi; matematik, fizik, astronomi ve psikoloji gibi çeşitli bilim dalları altında ele alınır.





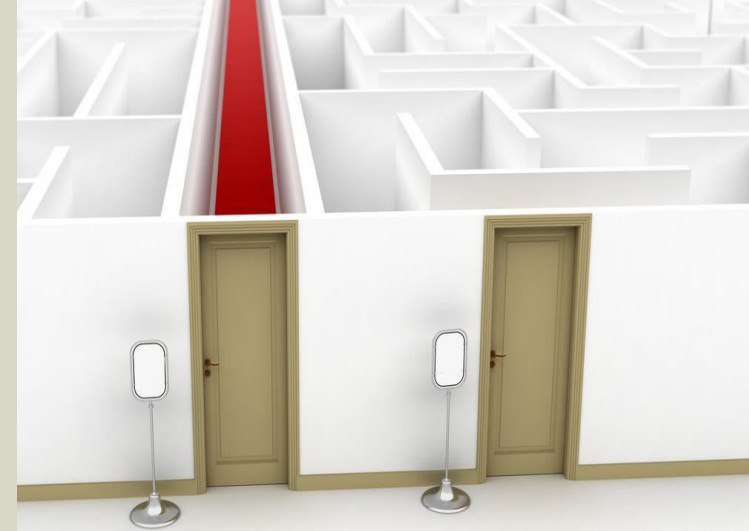
DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

- Son yüzyıllarda gelişen pozitivist bilim anlayışına göre bilinen tek gerçek; bilimin söylediği veya görebildiğidir.
- Bu anlayış, evrendeki her şeyin, sebep sonuç ilişkisi içerisinde bilinebileceğini iddia etmektedir.
- Yine onlara göre bilim, eninde sonunda her şeyi çözecek, evrende bilinmeyen hiçbir şey kalmayacaktır.



- Bu bakış açısı bazı bilim adamlarını din ve metafizik gibi alanları dışlayacak kadar ileri götürmüştür.
- Oysa bilim her ne kadar görünen âlemde insanlığa katkılar sunsa da dinin ve vahyin bireysel ve toplumsal işlevlerini hiçbir zaman yerine getiremez.



İslam'a Göre Bilgi:

- İslam'a göre insan bilme ve öğrenme özellikleriyle var olmuştur.
- İnsanı diğer varlıklardan ayıran okuma, düşünme, anlama, yazma, uygulama ve paylaşma gibi özellikleridir.



- İslam'a göre bilginin tek kaynağı Yüce Allah'tır.
- O her şeyi bilen ve insana bilmediklerini öğretendir.



el-Alîm:

Yüce Allah'ın isimlerindedir.

Gerek duyular âlemine gerekse duyularla kavranılamayan âlemlere ait her şeyi bütün ayrıntılarıyla bilen. Bilginin mutlak sahibi.



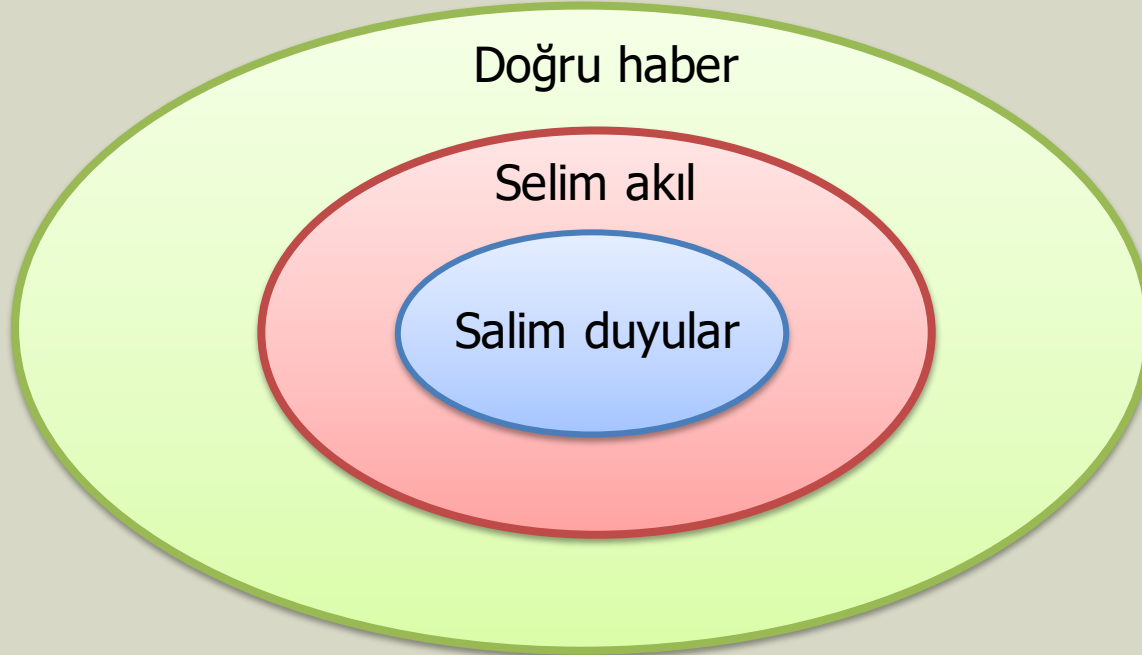
DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

- Bilgi, İslam âlimleri tarafından **ilim** ve **marifet** kavramlarıyla ifade edilmiştir.
- **İlim**, bir şeyi olduğu gibi ve gerçeğe uygun şekilde bilmektir.
- **Marifet** ise bir şey hakkında düşünerek derin bilgi ve anlayışa ulaşmaktır.



- İslam âlimlerine göre üç çeşit bilgi kaynağı vardır. Bunlar:





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

- Çevreyi algılamanın ve ilk bilgileri edinmenin yolu duyularla mümkündür.
- İnsan, herhangi bir eksiklik ve kusuru bulunmayan duyularla elde ettiği verileri aklıyla işleyip değerlendirerek bilgi üretir.
- Akıl ürettiği bilgiyi kullanarak yeni ve anlamlı sonuçlar çıkarır.





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

- İnsan akıl vasıtasıyla elde edemeyeceği ve duyuların ötesindeki bilgilere ancak doğru haber yoluyla ulaşır.
- Günlük hayatı sadece duyular ve akıl yürüterek devam ettirmek imkânsızdır.





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

- İnsan hayatın her alanında çeşitli bilgilere ihtiyaç duyar.
- Konuşulan dil, faydalı veya zararlı besinler, tedavi yöntemleri, uzak coğrafya ve toplumlar, hatta isimlerin bilgisi bile ancak doğru haber yoluyla öğrenilir.
- Çeşitli meslek, sanat ve kültürlerin nesillere aktarılması böylece mümkün olur.





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

- Dinin insanlara bildirilmesi de peygamberlerin Allah'tan alıp insanlara ilettiği ilahi haberler (vahiy) vasıtasıyla gerçekleşir.





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

Rabbimiz buyuruyor ki:

- “Oku! Yaratan rabbinin adıyla oku! O, insanı alaktan yarattı. Oku! Kalemle (yazmayı) öğreten; insana bilmediklerini bildiren Rabbin sonsuz kerem sahibidir.”

(Alak suresi, 1-5. ayetler.)



Peygamberimiz buyuruyor ki:

- “İlim öğrenmek her Müslümana farzdır.”

(İbn Mâce, Mukaddime, 17.)





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

Selim Akıl:

- Akıl, insanları diğer canlılardan ayıran, sorumlu kılan düşünme ve anlama melekesidir.
- Akıl sebep sonuç ilişkisi içerisinde mevcut verilerden hareketle muhakeme eder.



- İnsan akli ile bilir, bilgiyi kavrar, uygular, analiz eder, yeni bilgiler üretir ve değerlendirmeler yapar.
- Bu süreçlerin sonunda iradesi devreye girer.
- İradesiyle iyiyi kötüden, doğruyu yanlıştan ayırır, ne yapacağına karar verir ve uygular.
- Davranışlarından da sorumlu olur.

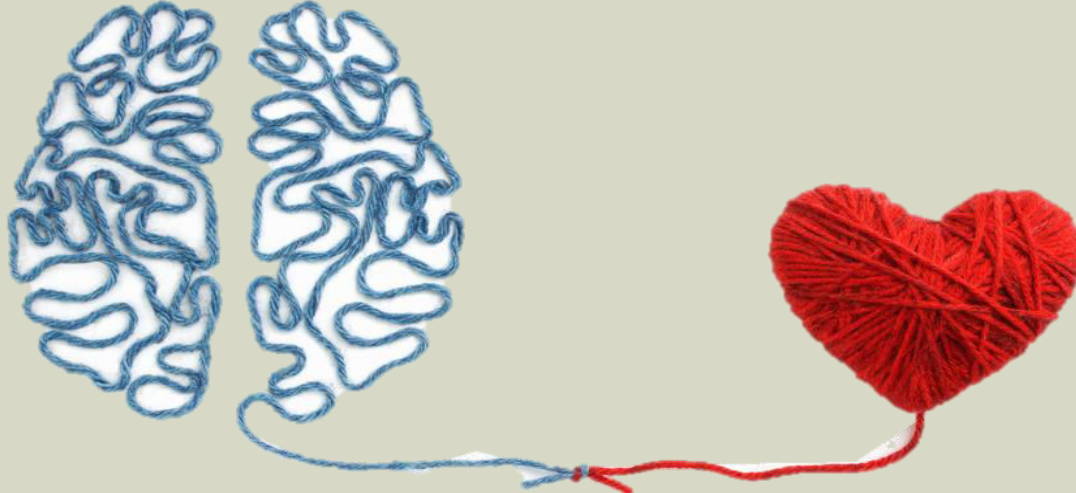




DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

- Dinî sorumluluğun ön şartı da akıl ve irade sahibi olmaktır.
- İnsanın Allah katında sorumluluğu akıllı ve iradeli oluşuna bağlanmıştır.





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

- Akıl bu kadar önemli olmakla birlikte aklın bütünüyle kavrayamadığı, haberdar olamadığı ve yanılabildiği durumlar da söz konusu olabilir.
- Akıl; vehim, hayal veya nefsî istekler gibi yanıltıcı etkilere açıktır.



- Akıl sahibi olsa bile insanın, nefesine uyması onu hataya sürükleyebilir.
- Doğru zannettiği, araştırmadan kabul ettiği bazı ön kabuller insanı yanıltabilir.





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

- Akı ve düşünceyi yanıltabilecek diğer bir etken de taklittir.
- Özellikle toplumsal meselelerde insanlar kalabalıkların kabulleriyle hareket ederler.
- Sorgulamadan ve delil aramadan topluma uymak hatalara sebep olur.



- İslam dininde aklın kendinden beklenen işlevleri görebilmesi için **akl-ı selim** (selim akıl) olması gerekir.
- **Selim akıl**; insanın doğru karar vermesini sağlayan, herhangi bir olumsuzluktan veya ortamın kötülüğünden etkilenmeyen yaratılışındaki temizliğini ve saflığı koruyan akıldır





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

- İnsanın doğru ile yanlış ayırabilmesi ve doğru olanı tercih etmesi selim akılla olur.
- Selim akıl, insanın temiz yaratılışı demek olan fitrat kavramıyla da ilgilidir.
- İslam âlimleri de fitratı, insanların doğuştan hakikati ayırt etme ve İslam'ı kabul etme kabiliyeti şeklinde yorumlamışlardır.





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

- Akıl, yaratılışı, ölüm ötesini, dinin inanç ve ibadet esaslarını tek başına kavrayamaz.
- Aklın öncelikli görevi, evrende ve Kur'an'da Allah'ın ayetlerini anlamaya çalışarak insana rehberlik etmesidir.





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

Rabbimiz buyuruyor ki:

- “Bu Kur’an, ayetlerini düşünsünler ve akıl sahipleri öğüt alsınlar diye sana indirdiğimiz mübarek bir kitaptır.”

(Sâd suresi, 29. ayet.)



Sadık Haber:

- İslam'a göre bilgi edinme yollarından biri de sadık (doğru) haberdır.
- Sadık haber, vahyi ve peygamberlerden gelen haberlerin tamamını kapsar.





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

- Dinin ilkeleri tamamıyla haber türü bilgilere dayanır.
- Bu haberler, güvenilir bir melek ve peygamber tarafından getirildiği için doğru ve kesindir.
- Sadık haberler, mütevatir haber ve peygamberlerden gelen haber olmak üzere iki kısımdır.





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sadık haberler

- Mütevatir haber:

Yalan üzere birleşmeleri aklen mümkün olmayan toplulukların aktara geldiği haberlere mütevatir haber denir. Bu haberler nesilden nesile kesintisiz nakledilen haberlerdir. Örneğin, Allah'tan gelen vahiy yani Kur'an-ı Kerim, mütevatir şekilde bizlere ulaşmıştır.

- Peygamberden gelen haber:

Peygamberimiz kendisine gelen vahyi insanlara tebliğ etmiş ve sünnetiyle örnek olmuştur. Peygamberimizin sünneti yani söz, fiil ve davranışları da Müslümanlar için bilgi kaynağıdır.

Vahiy

Akıl ve duyularımızla bilemeyeceğimiz konularda bizi bilgilendirir.

İnanç esasları, ibadetler, ahlak ilkeleri ve sosyal ilişkiler yanında yaratılış ve ahiret hayatı hakkında da bilgiler verir.

Evrenin yaratılışı ve varlıklar hakkında açıklamalar yapar.

Akıl ve duyularla elde edilen bilgiler hususunda insana rehberlik eder.

Ahiret hayatı, cennet ve cehennem hakkında bilgiler verir.

Salim Duyu Organları:

- İslam dinine göre bilgi edinme yollarından biri de herhangi bir etkenle kendisine ait özelliğini kaybetmemiş bulunan işitme, görme, koku alma, tatma ve dokunma duyularıdır.

- Aklın yanında duyu organları da insana verilen nimetlerdendir.
- Sağlıklı işleyen beş duyu insanın dışarıya açılan pencereleri gibidir.





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

- Duyular hem aklın değerlendireceği konularda hem de haberin (vahyin) insana iletilmesi bakımından bilgiyi elde etme vasıtalarıdır.



Rabbimiz buyuruyor ki:

- “Allah, sizi analarınızın karnından, siz hiçbir şey bilmez durumda iken çıkardı. Şükredesiniz diye size kulaklar, gözler ve kalpler verdi.”

(Nahl suresi, 78. ayet.)



Bilginin Kullanımında Dikkat Edilmesi Gerekenler:

- İslam düşüncesinde selim akıl, doğru haber ve salim duyular herkes için geçerli olan nesnel bilgi kaynaklarıdır.
- İnsan bilgiye bu üç kaynağın birlikte işleyişiyle varır.
- Bilgi edinme yollarının hepsi birbirleriyle irtibatlıdır.
- Alanları farklı olsa da yerli yerinde ve beraber kullanılarak doğru bilgi, doğru inanç ve doğru davranışa ulaşılır.





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

- Allah, vahyin rehberliğinde insandan duyularını kullanarak çevresini ibret ve hayretle incelemesini ve akıl süzgecinden geçirerek imana ulaşmasını ister.



- Bunun yanında herkes için bağlayıcılığı olmayan sezgi, rüya, keşif ve ilham gibi öznel bilgi kaynakları da vardır.
- Ancak İslami bilgi anlayışında sezgi, rüya, keşif ve ilham genel geçerliliği olmayan kişiye özel bilgi kaynaklarıdır.

Rüya; uyku sırasında
zihinde beliren
görüntülerin
bütünü.

İlham; gönle doğan
şey, kalbe gelen
mana, akıl yürütme
ve düşünmeye
dayanmaksızın elde
edilen bilgi.

Keşif; aklın ötesinde
olduğu için gaip olan
bazı şeyleri bilmek.



DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

- Kesinlik taşımayan, tahmine dayalı bilgi insanı yanlış düşünceye, yanlış düşünce ise yanlış davranışa götürür.
- İnsanlar arasında kutsal değerleri ve inançları kötüye kullananlar daima olmuştur.
- Bu tür istismarlar karşısında dinimizi en doğru kaynaklardan öğrenmemiz ve öğrendiklerimizle amel etmemiz gerekir.





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

- Teknik alanda yapılan çalışmalar son yüzyılda büyük hız kazanmıştır
- Günümüzde iletişim ve bilişim kanallarının artmasıyla bilgiye ulaşmak çok kolay hale gelmiştir.
- Ancak bilgi çokluğu sebebiyle doğru, güvenilir ve faydalı bilgiye ulaşmak çaba gerektirmektedir.





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

- İslam'a göre bilginin kullanımı kul hakkı temelinde değerlendirilir.
- Bilginin dijital kullanımında da hiç kimsenin zarar görmeyeceği tam aksine herkesin faydalanacağı hakkaniyet ölçülerine riayet edilmelidir.



Rabbimiz buyuruyor ki:

- “Ey iman edenler! Zannın birçoğundan sakının. Çünkü zannın bir kısmı günahtır. Birbirinizin kusurlarını ve mahremiyetlerini araştırmayın...”

(Hucurât suresi, 12. ayet.)



Peygamberimiz buyuruyor ki:

- Müslümanlara eziyet etmeyin ve onların gizli tarafını araştırmayın...”

(Ebû Dâvûd, Edeb, 35; Tirmizî, Birr, 85.)



Bilgiyi Sevmek:

- Yüce Allah insanlardan yaratılışlarına uygun güzel işler (salih amel) yapmaları istenmektedir.
- Güzel işlerin en başında ilim gelir.
- Çünkü insanı Allah'a yakınlaştıracak ve çevresine yararlı kılacak en güzel faaliyet ilimdir.



Peygamberimiz buyuruyor ki:

- “Öğreten, öğrenen, dinleyen ya da ilmi seven ol, beşincisi olma, helak olursun!”

(Dârimî, Mukaddime, 26.)

- “Allah her kimin iyiliğini dilerse, dinin inceliklerini anlama konusunda ona kabiliyet verir.”

(Tirmizî, İlim, 1.)



Doğru Bilgiye Ulaşmak:

- Doğru bilgi; içinde şüphe barındırmayan, gerçeğe tam olarak uyan ve kesin güven duyulan bilgidir.
- Doğru kararlar alabilmek ve doğru davranışlar sergileyebilmek için doğru ve güvenilir bilgilere ihtiyaç vardır.



- İslam, hayatın her anında doğru bilginin yol gösterici olmasını ister.
- Toplumumuz, doğru bilgiye ulaşmada rehberliğe, hoca talebe, usta çırak ilişkisine büyük önem verir.
- Bilgiyi ilk elden ve kaynağından öğrenmek günümüzde de öneminden bir şey kaybetmemiştir.

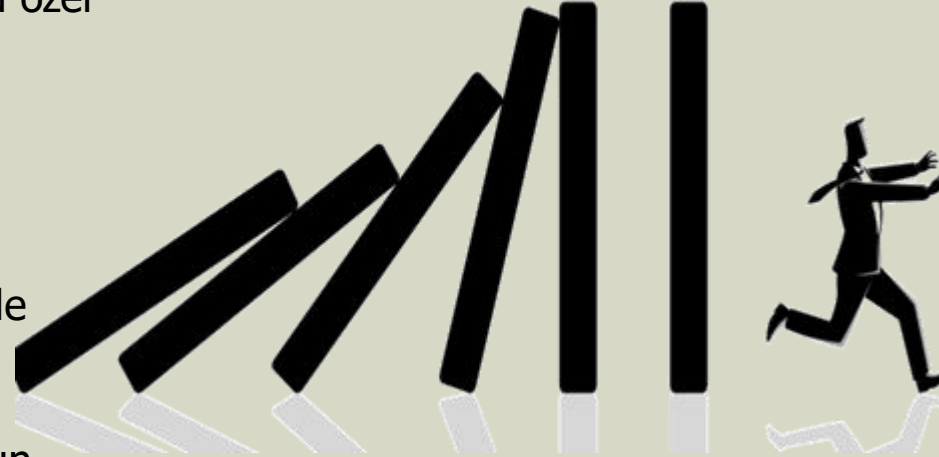




DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

- İslam, bilgi kaynağının güvenilir olmasına da özel önem verir.
- Aldığımız haberlerin, edindiğimiz bilgilerin doğruluğunu araştırmamızı ister.
- Aksi takdirde yalan ve yanlış bilgiler sebebiyle insanlar arasında sevgi ve saygı kalmaz.
- Çeşitli adaletsizlikler ortaya çıkar ve toplumun huzuru bozulur.





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

Rabbimiz buyuruyor ki:

- “Hakkında kesin bilgi sahibi olmadığın şeyin peşine düşme. Çünkü kulak, göz ve kalp bunların hepsi ondan sorumludur.”

(İsrâ suresi, 36. ayet.)

- “Ey iman edenler! Eğer bir fâsık size bir haber getirirse onun doğruluğunu araştırın. Yoksa bilmeden bir topluluğa kötülük edersiniz de sonra yaptığınıza pişman olursunuz.”

(Hucurât suresi, 6. ayet.)

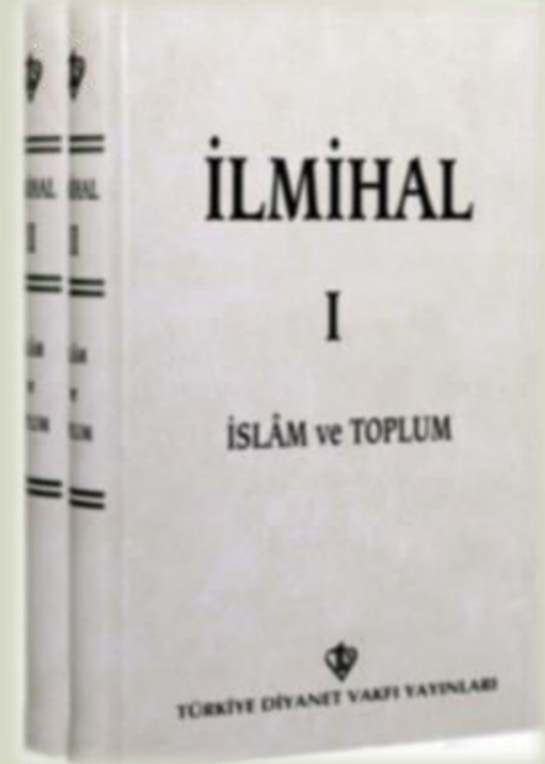


Faydalı Bilgi ve Bilgi Ahlakı:

- Bilgi hem insanın kendisine hem de başkalarına yararlı olmalıdır.
- İnsan öncelikle kendisini donanımlı kılacak faydalı bilgiler edinmelidir.
- Asıl bilgilenme, iradî olarak şahsiyeti geliştirme yönünde olmalıdır.



- Müslümanlara gerekli bilgilerin öğrenilmesini şart koşturmuştur.
- Buna en genel anlamda **ilmihal** bilgisi denir.
- Ayrıca insan, hayatı için gerekli her türlü bilgiyi edinmelidir.
- Okul süresi boyunca öğrenilenler, meslekî bilgiler, dil, genel kültür bilgisi bu kapsamda değerlendirilir.



- İslam dininde her alanda olduğu gibi ilmin de bir ahlakı vardır.
- İslam âlimleri ilmin ahlakını onunla amel etmek ve muhafaza ederek başkalarına aktarmak olduğunu belirtmişlerdir.



- Bilgiyi başkalarına aktarırken insanın kendisi de bilginin gereğini yapmalıdır.
- İnsanları uyarmak ve bildiğini kimseden esirgememek ilim sahibinin temel görevlerindendir.
- Bilginin kişisel çıkarlara alet edilmesi de bilgi ahlakına ters düşer.





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

Rabbimiz buyuruyor ki:

- “Kitap’ı okuyup durduğunuz halde başkalarına iyiliği emredip kendinizi unutuyor musunuz? Aklınızı kullanmıyor musunuz?”

(Bakara suresi, 44. ayet.)

- Din adamları ve âlimleri onları, günah olan sözleri söylemekten ve haram yemekten menetselerdi ya! İşledikleri (fiiller) ne kötüdür!

(Mâide suresi, 63. ayet.)



Peygamberimiz buyuruyor ki:

- “Ancak iki kişiye gıpta edilir. Bunlar; Allah’ın kendisine mal verdiği ve onu hak yolunda harcayan kimse ile Allah’ın kendisine (ilim ve) hikmet verdiği ve ona göre karar verip, onu başkalarına da öğreten kimsedir.”

(Buhârî, Zekât, 5.)

- “Allah’ım, bana öğrettiklerinle beni faydalandır. Bana fayda verecek ilmi bana öğret ve ilmimi artır...”

(Tirmizî, Deavât, 128.)



Bilginin Kullanımı ve Muhafazası:

- Bilgi ahlakı, kullanımı ve muhafazası en az bilgiyi elde etmek kadar önemlidir.
- Bilgi, kötü niyetli insanların eline geçtiğinde felakete dönüşebilmektedir.
- Özellikle son iki yüzyılda insanlık bu sebepten büyük acılar çekmiştir.
- Savaşların yaşanması, atom bombasının kullanılması, tabii kaynakların hızla yok edilmesi ve çevre felaketleri bilginin kötüye kullanılmasının sonuçlarıdır.





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

- Bilgiye sahip olmak, ahlakına da sahip olmayı gerektirir.
- Bilgi sahibi kendine, topluma, çevreye ve Allah'a karşı sorumludur.
- Bilgiyle insanların hayrı için çalışmalı bilgi ve diğer bütün nimetlerin emanet olduğu unutulmamalıdır.





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

- İnsanlar yüzyıllar boyunca ürettikleri bilgileri muhafaza edebilmek için kitaplar yazmışlar ve bunların nesilden nesile aktarılması için kütüphaneler kurmuşlardır.
- Örneğin on binlerce eseri içinde barındıran Süleymaniye Kütüphanesi hem bilginin muhafazası hem de insanların faydalanması gibi önemli işlevleri yerine getirmektedir.



Rabbimiz buyuruyor ki:

- “İnsanların kendi işledikleri (kötülükler) sebebiyle karada ve denizde bozulma ortaya çıkmıştır. Dönmeleri için Allah, yaptıklarının bazı (kötü) sonuçlarını (dünyada) onlara tattıracaktır.”

(Rûm suresi, 41. ayet.)





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

İman etmek denince ne anlıyorsunuz?



DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

2. İslam İnancında İmanın Mahiyeti

- İnanç ve iman kavramları birbirlerinin yerine kullanılsa da aralarında farklar da vardır.
- Sadece bir dine bağlılık değil bağlanmama şeklinde ortaya çıkan kabullere de inanç denir.
- Gündelik hayatın yanında felsefi, bilimsel tarihî, sosyolojik veya ideolojik inanç sistemleri olabilir.



- Bir dinin inanç sistemine inanmak anlamında ise daha çok akide (çoğulu; akaid) kavramı kullanılır.
- **Akaid;** inanılan şeyler, akideler, dinî inançlar, gönülden bağlanılan, düğüm atmışçasına kesinlikle inanılan şeyler, itikatlar demektir.





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

- İslam dininde inanılması farz olan iman esaslarına, dinin temel kural ve hükümlerine **İslam akaidi** denir.
- Akaid aynı zamanda Kur'an-ı Kerim ve hadisler çerçevesinde İslam dininin iman esaslarını konu edinen ilmin adıdır.



- İslam akaidinin temelinde iman vardır.
- İman kelime olarak güven duygusu içinde tasdik etmek, tereddüt ve şüphe etmeden gönül huzuruyla bağlanmak anlamına gelir.
- İmanın zıddı inkârdır.
- İman eden kimseye mümin, inkâr eden kimseye de kâfir denir.



- İslam ise, Allah tarafından peygamberlerin sonuncusu Hz. Muhammed'e vahiy yolu ile bildirilerek bütün insanlığa gönderilen son dindir.
- İslam'ı kabul eden kimseye Müslüman denir.

إِنَّا لَنَدْرِ عِنْدَ اللَّهِ السَّبِيلَ

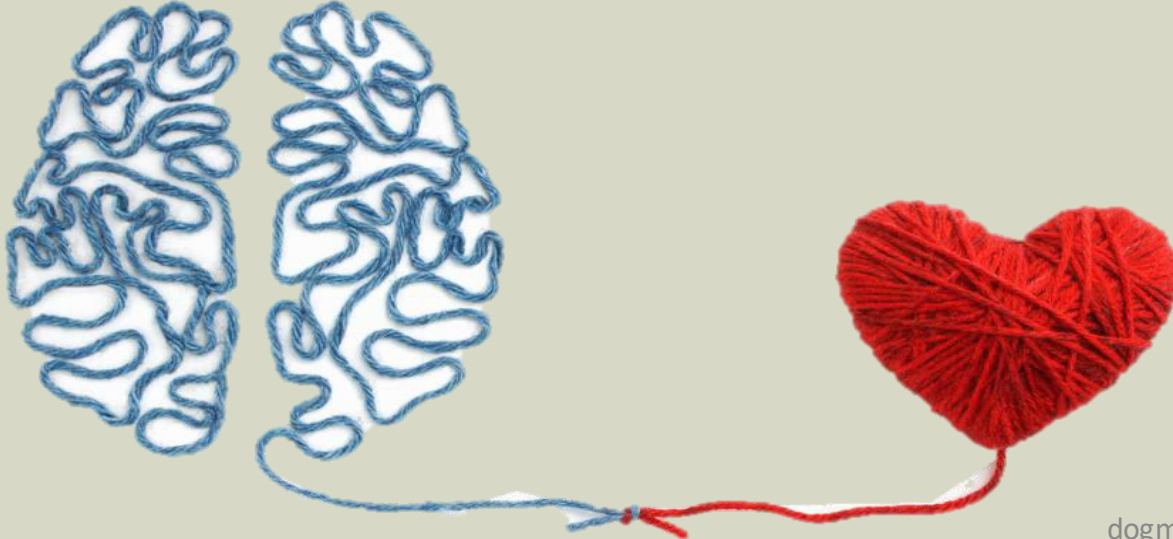
"Allah katında din İslam'dır." (Âl-i İmran suresi, 19. ayet.)



DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

- Dinî bir terim olarak **iman**; kişinin Allah'ın varlığını, birliğini, sıfatlarını, peygamberlerini, ahiret gününü ve bunlardan başka iman edilmesi gereken şeyleri kalp ile tasdik edip dil ile söylemesidir.





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

Eşhedü enlâ ilahe illallah ve eşhedü
enne Muhammeden abduhû ve resûlüh

İman: Kalp ile tasdik dil ile ikrar:

- İman esası kalp ile tasdik etmek yani onaylamaktır.
- Kalbin inanması ve tatmin olması imanının gerçekleşmesi için en temel şarttır.
- İkrar ise kalp ile tasdik edilen imanının dil ile söylenmesi yani açıklanması ve ilan edilmesidir.



Kelime-i Şehadet, İslam inancının özetidir.

اشهدان لا اله الا الله
واشهدان محمدًا عبده ورسوله

İman Bilgi İlişkisi:

- Mümin olmanın ilk ifadesi olan kelime-i şهادeti söylerken kişi bildiğine “tanıklık, şahitlik” eder.
- Bu yönüyle iman etmenin temelinde bilgi vardır.
- Yüce Allah, imanın temeli olan tevhidin bilinmesini emreder.
- Bu emir mümine bilgi yolunu takip ederek rabbini bilme ve tevhid bilgisine ulaşma sorumluluğu yükler.





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

- Bunun yanında iman sadece bilgiyle oluşmaz ve olgunlaşmaz.
- Çünkü iman bilgiyi aşan bir boyuta sahiptir.



Rabbimiz buyuruyor ki:

- “... Allah’a karşı en çok; kulları içinden âlim olanlar derin saygı duyarlar. Şüphesiz Allah mutlak güç sahibidir, çok bağışlayandır.”

(Fâtır suresi, 28. ayet.)



İman Amel İlişkisi:

- Amel, iradeye dayanan her türlü iş ve davranış demektir.
- İman ile amel arasında çok sıkı bir ilişki vardır.
- Çünkü insan inandığı gibi yaşar.
- İman ya da imansızlık kendini fiillerde ve davranışlarda gösterir.





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

- Dinî vecibelerini bilerek yerine getirmeyen bir mümin günah işlemiş olur.
- Ancak kişi günahkar olsa bile iman esaslarını ve dinin hükümlerini inkar etmediği sürece dinden çıkmaz.



Rabbimiz buyuruyor ki:

- “İman edip salih ameller işleyenlere gelince, onlar için altından ırmaklar akan cennetler vardır. İşte bu büyük başarıdır.”

(Burûc suresi, 11. ayet.)





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

İmanın Taklitten Kurtarılarak Tahkike Ulaşması:

- Araştırmadan ve delillere dayanmadan çevrenin yönlendirmesiyle oluşan imana **taklidî iman** denir.
- **Tahkikî iman** ise delillere, bilgiye, araştırma ve kavramaya dayalı imana denir.
- İslam âlimlerine göre taklidî iman geçerlidir. Ancak bu imanın akli ve dinî delillerle kuvvetlendirilmesi gerekir.

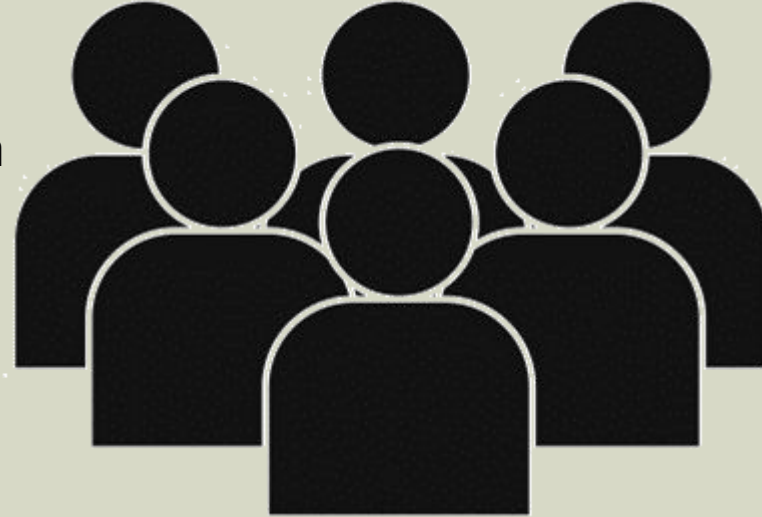




DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

- Taklidî iman delillere dayanmadığı için zayıftır.
- Taklidî imana sahip olan kişi küçük bir engel veya itirazla karşılaştığında şüpheye düşerek imanı sarsılabilir.
- Ayrıca taklidî iman yeterince bilgiye dayanmadığı için insanı taassuba ve bağnazlığa sürükler.





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

- Tahkikî imana ulaşan kimse ise evreni ve yaratılışı inceler, dinin hükümleri hakkında bilgi sahibi olur.
- Böylece Allah ve diğer varlıklarla ilişkisi sağlam temeller üzerinde şekillenir.
- Tahkikî imanda bilgiye dayalı zihinsel faaliyet, kalpten bağlılık ve tam bir teslimiyet söz konusudur.





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

Rabbimiz buyuruyor ki:

- “... Göklerin ve yerin yaratılışı üzerinde düşünürler. ‘Rabbimiz! Bunu boş yere yaratmadın, seni eksikliklerden uzak tutarız. Bizi ateş azabından koru.’ derler.”
(Âli İmrân, 191. ayet.)





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

İşittiğiniz her söze inanır mısınız? Neden?



DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

3. Kur'an'dan Mesajlar: İsrâ suresi 36. Ayet ve Mülk Suresi 23. Ayet

وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا ۝٣٦

“Hakkında kesin bilgi sahibi olmadığın şeyin peşine düşme. Çünkü kulak, göz ve kalp bunların hepsi ondan sorumludur.” (İsrâ suresi, 36. ayet.)



DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

- İnsanın bir haber ve bir olay hakkında kesin hüküm vermeden önce ciddi bir araştırma yapması Yüce Allah'ın emridir.
- Akıl ve vicdan bu şekilde hareket ettiğinde artık inanç dünyasında kuruntulara ve yanlışlıklara meydan verilmez.



- Dinî konularda yüzeysel bilgilerle kuruntuya dayalı teorilerin peşine düşülmemelidir.
- Özellikle söz söyleme ehliyetine sahip insanlar dikkatli davranmak zorundadır.
- Hukuk alanında da tahmin ve şüpheyile davranılamaz.



- Yalancı şahitlik, kesin doğruluk anlamı taşımayan beyanlar ve hakikate aykırı hükümler bireylerin kul haklarının yenmesine sebep olur.
- Sosyal ilişkilerde zanla hareket etmek, gıybet, söz taşımak gibi olumsuz davranışlar meydana getirir.





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

- Bu olumsuz davranışlar maddi, manevi kayıpların yaşanmasına ve kalplerin kırılmasına sebep olur.
- Toplumun ahlakı, birlik beraberliği ve düzeni bozulur.





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

- İnsan kendisine verilen beş duyunun ve aklın gerektirdiği sorumlulukları bilmelidir.
- Gördüğü, işittiği ne varsa hesap gününde hepsi karşısına gelecektir.
- Çünkü kulak, göz ve kalp, bunların hepsi sorumludur.





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

قُلْ هُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ۝۲۳

“De ki: O, sizi yaratan ve size kulaklar, gözler ve kalpler verendir. Ne kadar da az şükrediyorsunuz!” (Mülk suresi, 23. ayet.)

- İnsanı yaratan, bilgiyi ve bilgi vasıtalarını veren Allah'tır.
- İnsanın en ayırıcı özelliği gözlem yapma ve düşünme yeteneğidir.
- Mülk suresi 23. ayette insanı yaratan ve sayısız nimet veren Yüce Allah'a karşı nankörlük yapılmaması istenmektedir.





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

- En büyük nankörlük duyu organlarını yaratılış amacına uygun olarak kullanmamak, Allah'ın ayetlerine gözlerini ve kulaklarını kapatmaktır.
- En güzel şükür ise nimeti verene, o nimetin cinsinden bir amelle teşekkür etmektir.





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

- Tarih boyunca insanlar Allah'ın ayetleri karşısında çeşitli tutum ve tavırlar sergilemişlerdir.
- İnkârcı bir tutum sergileyenler hem yaratılıştaki ayetlere gözlerini kapamışlar hem de kendilerine okunan ayetlere kulaklarını tıkamışlardır.



DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

- İslam, insanın sağduyusuna hitap ederek yanlış inanç ve tutumlardan kurtulmasını; hakka ve hakikate teslim olarak yaratılış amacını gerçekleştirmesini ister.





DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Rabbimiz buyuruyor ki:

- “Ey iman edenler! Allah’a ve Resulüne itaat edin ve (Kur’an’ı) dinlediğiniz hâlde ondan yüz çevirmeyin. İşitmedikleri halde, ‘işittik’ diyenler gibi de olmayın. Şüphesiz, yeryüzünde yürüyen canlıların Allah katında en kötüsü, akıllarını kullanmayan (gerçeği görmeyen) sağırlar ve dilsizlerdir.”

(Enfâl suresi, 20-22. ayetler.)



Ünitemizi Değerlendirelim

1. İslam'da bilgi kaynakları nelerdir?
2. İslam'da iman amel ilişkisini kısaca açıklayınız.
3. Bilgi, iman etmek için tek başına yeterli midir?
4. İmanın kalp ile tasdik dil ile ikrar olması ne anlama gelmektedir?
5. İslam'a göre bilgi ahlakı nasıl olmalıdır?

Cevaplayalım

1. İslam'a göre bağlayıcılığı olmayan bilgi kaynağı aşağıdakilerden değildir?

- A) Akıl
- B) Rüya
- C) Vahiy
- D) Duyular
- E) Peygamber sözleri



DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

2. İslam dininin bilgiye bakış açısı düşünüldüğünde aşağıdaki ifadeler hangisi doğru olamaz?

- A) İslam bağınazlığı ve taassubu önerir.
- B) İslam akletmeyi ve düşünmeyi önerir.
- C) İslam vahyin rehberliğine teslim olmayı önerir.
- D) İslam bilgiyi över ve bilgili olmayı tavsiye eder.
- E) İslam doğru bilgiye ulaşmayı ve salih amel yapmayı önerir.



DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

3. “Ey iman edenler! Eğer bir fâsık size bir haber getirirse onun doğruluğunu araştırın. Yoksa bilmeden bir topluluğa kötülük edersiniz de sonra yaptığınıza pişman olursunuz.” (Hucurât suresi, 6. ayet.)

Ayetin vermek istediği temel mesaj aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kötülük yapmak için bilgili olmak gerekir.
- B) Yanlışla düşmemek için haber dinlememek gerekir.
- C) Doğru da olsa yalan da olsa hiçbir habere inanmamak gerekir.
- D) Yaptıkları kötülüklerden pişman olmak insanların özelliklerinden biridir.
- E) Yanlışla düşmemek için bize haber verilenlerin doğruluğunu araştırmamız gerekir.



DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ VE İNANÇ

4. Bilgi ve bilmek ile ilgili olarak aşağıda verilen ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Vahiy en doğru bilgi kaynağıdır.
- B) Duyular bilgi edinme araçlarıdır.
- C) Akıl bilgiyi işler ve anlamlı bir bütüne dönüştürür.
- D) Rüyalar doğru bilgi için vazgeçilmez birer kaynaktır.
- E) Doğru bilgiye akıl, doğru haber ve duyuların birlikte kullanılmasıyla ulaşılır.

5. Mehmet: “Kelime olarak güven duygusu içinde tasdik etmek, tereddüt ve şüphe etmeden, gönül huzuruyla bağlanmak anlamına gelir. Zıddı ise inkârdır.” dedi.

Mehmet’in tanımını yaptığı kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İlim
- B) İkrar
- C) İman
- D) Ahlak
- E) İbadet

6. I. Doğru bilgi kaynaklarının başında gelir.
II. İyi ve kötü davranışlar hakkında örnekler vererek insanları aydınlatır.
III. Yüce Allah'ın varlığı, birliği, peygamberlerin gönderiliş amaçları hakkında bilgiler verir.
IV. İnsanların mutlu, huzurlu ve barış içinde yaşamaları konusunda onlara çeşitli öğütlerde bulunur.

Verilen cümlelerde tanıtılan "bilgi kaynağı" aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Akıl
- B) Vahiy
- C) Keşif
- D) İç güdü
- E) Duyular

Hazırlayanlar

Furkan ÖZÜDOĞRU, Hatice Büşra PAKSOY, Kübra UZUN

Redaksiyon

Suna AKKURT

Tasarım ve Düzenleme

Öznur ÖZDEMİR